

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

ΚΑΙ Η ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ*

Ἀνάλυσις τοῦ κατὰ Κέλσου συγγράμματος
τοῦ Ὁριγένους.

Καίτοι, ὡς καὶ ἄλλαχού ἐρρέθη, ὁ Ὁριγένης ἐν τῷ κατὰ τοῦ Κέλσου ἀγῶνι δὲν ἀνταπεκρίθη ἐν πᾶσιν εἰς τὴν πολεμικὴν τοῦ ἐθνικοῦ ἀντιπάλου, κατὰ τὴν κρίσιν δὲ τῶν εἰδικότητά περὶ τὰ τοιαῦτα κεκτημένων ἀπῆρτειτο ἄλλοῖα ὅλως φιλοσοφικῆ παιδείουσι καὶ θεωρητικῆ ὀριμότητι ἐν τῇ κατανοήσει τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐκείνης, τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ τότε Χριστιανοὶ φιλόσοφοι, οὐχ ἦπτον παρίσταται ἐξέχων ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ, ὅπερ εἶνε μνημεῖον σπουδῆς πνεύματος ἰσταμένου ὑπὲρ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ καὶ οὐ μόνον προσειδοποιούντος, ἀλλὰ καὶ συνεργούντος εἰς ἀφθονώτερον μέλλον τῆς Χριστιανικῆς συνειδήσεως.

Τὸ σύγγραμμα δικαίρῃ εἰς ὀκτὼ βιβλία· καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ Κέλσου ὅτι οἱ Χριστιανοὶ κρύβθην πρὸς ἀλλήλους συνθήκας ποιοῦνται παρὰ τὰ νενομισμένα ὁ Ὁριγένης ἀπαντᾷ α) ὅτι ἡ Χριστιανικὴ διδασκαλία μάχεται πρὸς ἐχθρὸν κρύβιον, τὸν πατέρα τῆς ἀμαρτίας διάβολον· β) ὅτι αὕτη εἶνε γνωστὴ εἰς ὅλον τὸν κόσμον· ὡς ὁ ὕψιστος δὲ βαθμὸς τῆς γνώσεως πρὸ τοῦ φωτός τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἀναπτύξεως δὲν ὠχρεῖ, οὐδ' ὑποχωρεῖ ὡς ὁ μυθικὸς κόσμος· δὲν φοβεῖται λοιπὸν τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰ δογματικώτερα τῶν φιλοσόφων συστήματα τοῦ δογματισμοῦ αὐτῆς· στηρίζεται ἐπὶ γεγονότων· εἶνε ἱστορία, νέα δημιουργία, καινὴ κτίσις· καὶ γ) ὅτι τὸ ἀπόρητον αὐτῆς εἶνε ἰδιότης τῆς ὑψηλῆς τῆς πίστεως ἀξίας.

Εἰς τὴν μορφήν τοῦ Κέλσου ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἀκολουθοῦσι τῇ ἀρχῇ «πίστευε καὶ μὴ ἐρεύνα» ὁ Ὁριγένης ἀποκρίνεται α') ὅτι ἡ Χριστιανικὴ πίστις ὡς δύναμις ἀναγεννητικὴ καὶ ἀναπλαστικὴ, ὡς ζῶν νέα, καθιστᾷ τοσοῦτον αἰσθητὴν τὴν ὑπερφυσικότητα ἑαυτῆς ὥστε ἡ πίστις νὰ χρησιμεύσῃ βαθμῆς πρὸς ὑψηλοτέραν καὶ τελειοτέραν γνῶσιν· β') ὅτι ἡ πίστις οὕσα ἡ ἐπιτομωτάτη ὁδὸς τῆς ἀληθείας ἀποτελεῖ τὴν πρώτην συνθήκην πάσης γνώσεως· γ') ὅτι ἡ πίστις τῶν Χριστιανῶν δὲν εἶνε δόξαι τις φιλοσοφικῆ ἢ γνῶμη, ὑπόθεσιν δὲν ἔχει ψευδῆ τι καὶ πεπλασμένα· ὁ Θεὸς εἶνε ὁ παραίτιος αὐτῆς, ὑποκειμένον δὲ ἔχει τὴν ἀποκάλυψιν αὐτοῦ· μόνον τοῖς ἀμαθέσιν αἰ βῆσεις αὐτῆς εἶνε ἀγνωστοί· ἀξιανῶντα εἶνε ὅσα ὁ Ὁριγένης ἀντιτάσσει εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ Κέλσου ὅτι ὁ Χριστὸς κατὰχεται ἐκ κώμης Ἰουδαϊκῆς καὶ ἀπὸ γυναικὸς ἐγγωρίας καὶ πενιχρᾶς καὶ χερνήτιδος» ἀνθρώποις, μὲν λέγει, συμβάλλεται πρὸς τὸ γε-

νέσθαι τινὰ αὐτῶν διάσημον καὶ ἔνδοξον καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ διαδόητον γένος, ὅταν οἱ γονεῖς ἐν ὑπεροχῇ καὶ προαγωγῇ τυγχάνωσι, καὶ πλοῦτος τῶν ἀναθρεψαμένων καὶ δυνηθέντων ἀναλώσει εἰς παιδείουσι τοῦ υἱοῦ καὶ πατρί τις οὕσα μεγάλῃ καὶ ἐπίσημος· ὅταν δὲ πάντα τὰ τούτοις ἐναντία ἔχων τις δυνηθῇ ὑπερκόψας τὰ ἐμποδίζοντα, αὐτὸν γνωσθῆναι καὶ σείσαι τοὺς περὶ αὐτὸν ἀκούοντας καὶ γενέσθαι ἐμφανῆς καὶ δηλὸς οἰκουμένη ὅλη τὰ ἀνόμοια λεγοσῆ περὶ αὐτοῦ, πῶς οὐ θαυμαστόν τὴν τοιαύτην φύσιν, αὐτόθεν μὲν ὡς μεγαλοφυῆ, καὶ μεγάλους ἐπιβάλλουσαν πράγμασι καὶ ἔχουσαν παρρησίαν οὐκ εὐκαταφρόνητον; Εἰ δὲ καὶ ἐπὶ πλείον ἐξετάξῃ τις τὰ κατὰ τὸν τοιοῦτον, πῶς οὐκ ἀνζητῆσαι τίνα τρόπον ἐν εὐτελεῖ καὶ πενίᾳ ἀνατετραμμένος καὶ μηδεμίαν ἐγκύκλιον παιδείαν παιδευθεὶς, μηδὲ μαθὼν λόγους καὶ δόγματα, ἀφ' ὧν καὶ πιθανὸς γενέσθαι ἠδύνατο ὁμιλεῖν ὄχλοις καὶ δημαγωγεῖν καὶ ἐπάγεσθαι ἀκροατὰς πλείονας ἐπιδίδωσιν ἑαυτὸν διδασκαλίζῃ καινῶν δογμάτων, ἐπεισάγων τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων λόγον, τὰ τε Ἰουδαίων ἔθνη καταλύοντα μετὰ τοῦ σεμνοποιεῖν αὐτῶν τοὺς προφήτας καὶ τοὺς Ἑλλήνων νόμους μάλιστα περὶ Θεοῦ καθαιρουντα; πῶς δ' ἂν ὁ τοιοῦτος καὶ οὕτω ἀνατετραμμένος καὶ μηδὲν σεμνὸν παρὰ ἀνθρώπου μαθὼν, ταῦτα περὶ κρίσεως Θεοῦ καὶ κολάσεων μὲν τῶν κατὰ τῆς κακίας, τιμῶν δὲ τῶν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ λέγειν ἠδύνατο οὐκ εὐκαταφρόνητος; . . . ὁ μὲν οὐκ παρὰ τῷ Πλάτῳ Σερίφιος ὄνειδίζων τῷ Θεμιστοκλεῖ διαβοήτῳ γεγεννημένῳ ἐπὶ τῇ στρατηγίᾳ . . . αὐτοῦ οὐκ ἂν ἐγὼ Σερίφιος ὦν οὕτως ἔνδοξος ἐγεγόνειν· οὔτε σὺ Ἀθηναῖος εὐτυχῆσας γενέσθαι ἐγένου ἂν Θεμιστοκλῆς αὐτὸς δὲ ἡμέτερος Ἰησοῦς καὶ ὄνειδίζόμενος ὡς ἐκ κώμης γεγονὼς καὶ ταύτης οὐχ Ἑλλαδικῆς, οὐδέ τις ἐθνὸς ὄντος παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐν προαγωγῇ . . . οὐ μόνον Σερίφιος γεγονὼς καὶ ἀπὸ ἐλαχίστης καὶ ἀσημοτάτης νήσου, ἀλλὰ καὶ Σεριφίων ὁ ἀγενέστατος, δεδύνηται σείσαι τὴν πᾶσαν ἀνῶν οἰκουμένην οὐ μόνον ὑπὲρ Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα καὶ τινὰς ἄλλους τῶν ὁποιοῦν τῆς οἰκουμένης σοφῶν ἢ βασιλέων ἢ στρατηγῶν.

Τίς οὖν μὴ παρέργως ἐρευνῶν τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν οὐκ ἂν αὐτὸν καταπλαγείη νικήσαντα καὶ ὑπερανθεῖναι δυνηθέντα τῇ δόξῃ τὰ ποιητικὰ ἀδοξίας πάντα καὶ πάντας τοὺς πόποτ' ἐνδόξους; Καίτοι γε οἱ ἐν ἀνθρώποις ἔνδοξοι σπάνιον εἰ ἐπὶ πλείονων ἅμα τὴν δόξαν ἀναλαβεῖν δεδύνηται . . . οὗτος δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις θαυμάζεται καὶ ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἐπὶ δυνάμει καὶ ἐπὶ τῷ ἀρχικῷ· ἔπεισε γὰρ οὐχ' ὡς τύραννος συναποστήναι αὐτῇ τινὰς τῶν νόμων . . . ἀλλ' ὡς διδάσκαλος τοῦ περὶ τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων λόγον καὶ τῆς εἰς αὐτὸν θρησκείας καὶ παντός ἡθικοῦ τρόπου δυναμένου οικειῶσαι τῷ ἐπὶ πᾶσι Θεῷ τὸν κατ' αὐτὸν βιώσαντα» (§ 29. 30).

Ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ, ὅπου παρεισάγει τὸν Ἰουδαῖον ὁμιλοῦντα καὶ προβαλλόμενον τὰς ἀντιφάσεις

*) Ἰδε ἀριθ. 45 σελ. 943—944.

δῆθεν Η. καὶ Κ. Δ., ὁ Ὁριγένης ἀποδεικνύει τὴν συμφωνίαν ἀμφοτέρων, καθόσον ἐκείνη ὑπῆρξεν ἢ προπαρασκευῆ ταύτης· ἢ ἀπιστίᾳ τῶν Ἰουδαίων οὐδεμίαν σημασίαν καὶ ἀξίαν ἔχει· βλάπτει δὲ τοὺς Ἰουδαίους καὶ οὐχὶ τὸν Χριστιανισμόν· ἄλλως τε ἡ ἱστορία τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ὁλόκληρος εἶνε τρανωτάτη ἀπόδειξις ὅτι οὐδεὶς λαὸς ὑπῆρξεν ἀπεριτμητότερος τῆ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὡσὶ καὶ σκληροτραχηλότερος τούτου· οὐδὲν ἄρα τὸ παράδοξον ἂν λαὸς ἀντιπίπτων αἰεὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δὲν ἐπίστευσε καὶ τῷ ἐνανθρωπήσαντι θεῷ λόγῳ· ἀρκεῖ α) ὅτι αἱ προφητεῖαι καὶ τὰ θαύματα σαφῶς ἀπεδείκνυσαν τὴν μεσσιανικὴν ἀξίαν καὶ θεότητα τοῦ ἐκ Ναζαρέτ Ἰησοῦ· β) ὅτι τὸ αὐτὸ ἀπεδείκνυσαν ἢ ἐκπλήρωσις ὅλων τῶν ἀρχαίων προφητειῶν ἐν τῷ Ἰησοῦ καὶ γ) ἢ πρόρρησις περὶ τοῦ θανάτου ἑαυτοῦ βεβαιωθείσα καὶ ὑπὸ τοῦ λέγοντος.

Εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ Κέλσου ὅτι ἡ ἕξις τῶν Χριστιανῶν περὶ τῶν προφητειῶν εἶνε ματαία ὁ Ὁριγένης ἀποκρίνεται ὅτι τὸ περὶ τῆς ἐννοίας τῶν προφητειῶν ζήτημα ἀνεξαρτήτως πρὸς τὰς ἄλλας ἐρίδας ἔχει γενικὴν ἀξίαν, ἢ δὲ αἵρεσις εἶνε ἀποπλάνησις ἀπὸ τῆς ἀληθείας.

Εἰς τὸν δισχυρισμὸν τοῦ Κέλσου ὅτι τὰ θαύματα τοῦ Κυρίου εἶνε μαγεῖαι, ἢ ἄλλο τι μυθικὸν ὁ Ὁριγένης ἀπαντᾷ ὅτι καὶ φιλοσοφικῶς καὶ ἱστορικῶς ἡ ἰδέα αὕτη εἶνε ψευδής διότι γίνεται σύγχυσις ἱστορίας καὶ μύθου, τοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπεσταλμένου διδασκάλου καὶ τῶν κοινῶν ἀνθρώπων· ἄλλως τε τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος ἐπηκολούθησαν περιστάσεις οὐδεμίαν παρέχουσαι ὑπόψιν ἀπάτης· διότι ὁ θάνατος καὶ ὁ ἐνταφιασμὸς τοῦ Χριστοῦ ἐγένοντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πάντων· ἢ δὲ κουστωδία καὶ αἱ σφραγίδες; Εἴπερ, λέγει ὁ σοφιστὴς Κέλσος, ὄντως θεῖαν δύναμιν ἐκρῆναι ἤθελεν, ἐχρῆν αὐτοῖς τοῖς ἐπηρεάσασιν καὶ τῷ καταδικάσαντι καὶ ὅλως πᾶσιν ὀφθῆναι· ὁ Ὁριγένης καὶ εἰς ταῦτα ἀπαντῶν λέγει α) ὅτι οὐχ ἡμῶν ἐπιβάλλειν κανόνας καὶ μέτρα τῇ ὑπερφυσικῇ τοῦ Θεοῦ ἐνεργείᾳ· β) ὅτι ἱκανὸν ἐστὶν εἰδέναι τὰς διὰ 40 ἡμερῶν ἐμφανείας τοῦ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ γ) ὅτι τὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων εἶνε ἀπόδειξις τῆς Ἀναστάσεως, διότι αὕτη ἀπετέλει τὴν βᾶσιν καὶ οὐσίαν τοῦ κηρύγματος τῆς πίστεως, ἐπὶ ταύτης δὲ ἐθεμελιώθη ἡ δύναμις ἢ νικῆσασα τὸν κόσμον.

Τὸ τρίτον βιβλίον ἔχει ὡς ἀντικείμενον τὸ ζήτημα τοῦ τρόπου καὶ τῶν αἰτίων τοῦ κηρύγματος, τὰς διαιρέσεις τὰς λυμαινομένας τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ τὴν καθαρότητα αὐτῆς· λύει δὲ καὶ τὰς κατηγορίας ταύτας μετὰ τῆς αὐτῆς σαφηνείας ἀπαντῶν ὅτι καὶ σκοπὸς καὶ τρόπος καὶ αἷτια ἄγια καὶ ἁγνά, οὐδεμία δὲ χαμερπῆς ἀφορμὴ κηλιδώνει ταῦτα. Δὲν προσέρονται δὲ μόνον ἀμαθεῖς εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ἀλλὰ πάντας δέχεται μετ' ἐπιφυλάξεως πάντοτε· ποῖα δὲ ἠθικὴ διδασκαλία δύναται νὰ παραβληθῆ πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἐλθὼν νὰ καλέσῃ ἀμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν καὶ σῶσῃ τὸ ἀπολωλὸς ἐπέ-

ταξε τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ νὰ δέχεται τούτους μάλιστα, ἀφοῦ οἱ ἰσχύοντες δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες;

Ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ ὁ Ὁριγένης ἀναλύει τὴν ἐνστασιν ὅτι ὁ Θεὸς ἠδύνατο νὰ σῶσῃ τὸν ἀνθρώπον καὶ μὴ αὐτὸς ἐνανθρωπῶν, ἢ δὲ ἐνανθρώπησις ἀδύνατον νὰ μὴ ἄπτηται τῆς θείας οὐσίας καὶ μεταβάλλῃ αὐτήν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον μέρος τῆς ἐνστάσεως ἀνασκευάζει λέγων ὅτι οἱ ταῦτα δισχυριζόμενοι ἐξελέγχονται μὴ ἔχοντες σαφῆ ἰδέαν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου· τὸ δὲ δεύτερον ὅτι πλανῶντες πλανῶνται διαστρέφοντες τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πρὸς τὸν κόσμον σχέσιν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κέλσος ὑβρίζει τὸν Χριστιανισμόν ὡς καταλύσαντα τοὺς νόμους τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, ὁ Ὁριγένης ἐξετάζει φιλοσοφικῶς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καταλήγει δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ μὴ ἀπορρίπτων τὴν περὶ τοῦ κόσμου πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ οὐ δύναται παραδέξασθαι ἀνεξάρτητον πολιτικὴν νομοθεσίαν, ἀλλὰ μόνον ἀνεξάρτητον θεῖαν νομοθεσίαν.

Ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ ἀποδεικνύει τὴν ἐπὶ γῆς ἐπιδημίαν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ διὰ τε τῶν προφητῶν καὶ τῆς ἱστορικῆς ἀξιοπιστίας τῶν περὶ τούτου διηγήσεων· ὑπερασπίζεται τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, τὸν ὁποῖον κατηγορεῖ ὁ Κέλσος. Εἰς δὲ τὸν δισχυρισμὸν τοῦ ὅτι ὅλαι αἱ θρησκείαι εἶνε ἴσαι ὁ Ὁριγένης ἀπαντᾷ ὅτι καὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ κατὰ τὴν μορφήν τοσοῦτον διαφέρουσιν· ἔθνησμός καὶ Χριστιανισμός ὥστε ἐνταῦθα μὲν βλέπει τις τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου.

Ἐν τῷ ἕκτῳ βιβλίῳ ἀνασκευάζεται ἡ ἰδέα τοῦ Κέλσου ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ὑπέρχει τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας, τὰ δὲ μυστήρια τῶν Χριστιανῶν κείνται ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰ τῶν Αἰγυπτίων· παρέχεται δὲ ἀφορμὴ τῷ ἱερῷ Ἀπολογητῇ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Ἰησοῦς οὐδεμίαν ἰδέαν ἐδανείσθη ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Πλάτωνος.

Ἐν τῷ ἑβδόμῳ παρίσταται τὸ ἕξοχον τῶν προφητειῶν ἐν ἀντιπαροβολῇ πρὸς τοὺς χρησμούς τῶν ἐθνικῶν, ἀναιρεῖται δὲ ἡ γνώμη ὅτι Η. ἀντιφάσκει πρὸς τὴν Ν. Δ.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κέλσος κατηγορεῖ τοὺς Χριστιανούς ὅτι εἰ καὶ ἀποδοκιμάζουσι τὴν λατρείαν τῶν Θεῶν ἀποδίδουσιν εἰς τὸν Χριστὸν τὴν αὐτὴν λατρείαν καὶ ἐπομένως εἶνε πολυθεῖσταί, ὁ Ὁριγένης ἐν τῷ ὀγδόῳ καὶ τελευταίῳ βιβλίῳ δείκνυσιν ὅτι οἱ μὲν Χριστιανοὶ σέβονται τὸν Θεόν, οἱ δὲ ἐθνικοὶ τὰ ἀποθεθεμῖνα πάθη· οἱ Χριστιανοὶ σέβονται τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τιμῶσι τὸν Πατέρα, διότι υἱὸς καὶ Πατὴρ ἐν εἰσι· σέβονται τοὺς ἀγγέλους ὡς ὑπηρέτας τοῦ Θεοῦ, αἱ δὲ ἑορταὶ αὐτῶν πολὺ ἀπέχουσι τῶν ὀργιαστικῶν τῶν ἐθνικῶν· ὅ,τι δὲ ὁ Κέλσος θεωρεῖ ἀδύνατον ὁ Ὁριγένης ἀποδεικνύει δυνατόν, λέγων ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἐνοῦνται ἐν μιᾷ πίστει, ἐλπίδι καὶ ἀγάπῃ, ἀποτελοῦντες μίαν ποιμνὴν ὑπὸ ἑνα ποιμένα.

Τοιοῦτο τὸ περιεχόμενον τῆς ἀπολογίας ταύτης καὶ τοιαῦται αἱ ἀποδείξεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Χαλκέντερος

διδάσκαλος τῆς Κατηχητικῆς Σχολῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου ὑπεραπελογήθη τῶν ἱερῶν βιβλίων καὶ ἀνεσκεύασε τὰς κατὰ τῆς πίστεως ἡμῶν συκοφαντίας.

Ἄλλ' ὁ Κέλσος ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ βεβαίως καὶ ἀκουσίως κατέστη καὶ ὁ ἀπολογητὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ διότι χρησιμεύει ὡς πηγὴ ἐπιχειρημάτων κατὰ τῶν ὀρθολογιστῶν τοῦ αἰῶνος ἡμῶν. Ἐὰ σφζόμενα παρ' Ὁριγένει τεμάχια εἶνε τρανὰ τεμάχια τῆς αὐθεντίας τῶν βιβλίων τῆς Ν. Δ. τὰ ὅποια ἀρνοῦνται οἱ ἑτερόδοξοι κριτικοί· ὁ Κέλσος γνωρίζει καὶ τὰ πλείεστα τῆς Π. Δὲν ἐνδιαφερόμεθα ὅμως δι' αὐτά, διότι οὐδεὶς διαμφισβητεῖ τὴν ὑπαρξιν αὐτῶν κατὰ τὴν Β' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα. Τὸ ζήτημα εἶνε διὰ τὰ Εὐαγγέλια· ὁ Κέλσος καὶ γνωρίζει καὶ ἐπωφελεῖται αὐτά· ὁμιλεῖ περὶ τῆς βασιλικῆς καταγωγῆς τοῦ Θεοκλήτου, περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν δύο ἀγγέλων εἰς τὸν Ἰωσήφ, γνωρίζει τὴν παρθενίαν τῆς Θεοτόκου, τὸ ὄνομα τοῦ Ναζωραίου, τὴν προσκύνησιν τῶν μάγων, τὴν βρεφοκτονίαν, τὴν φυγὴν αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον, τὸ βάπτισμα τοῦ Σωτῆρος καὶ τὴν ἀνάσθησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν εἰδῆ περιστερᾶς· ποιεῖται λόγον περὶ τῆς κλήσεως τῶν Ἀποστόλων, τῶν θαυμάτων τοῦ Σωτῆρος, τῶν παραβολῶν, καὶ τῶν εἰς τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν ἀναφερομένων. Καὶ ἐκ τοῦ τετάρτου ἀρύεται Εὐαγγέλιον· ὁμιλεῖ λ. χ. περὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, περὶ τῆς μαρτυρίας τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ σημείου, ὅπερ ἐζήτησαν ἐν τῷ ναφ̄ παρὰ τοῦ Κυρίου οἱ Ἰουδαῖοι· ἐξ ὧν μετὰ βεβαιότητος λέγομεν ὅτι τὰ 4 Εὐαγγέλια κατὰ τὸ τρίτον τέταρτον τῆς Β' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος τοσαῦτον γνωστὰ ἦσαν ὥστε νὰ ἀναγινώσκονται καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐθνικῶν. Μήπως ὅμως ὁ Κέλσος ἀγνοεῖ τὰς ἐπιστολάς τοῦ Παύλου ἢ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἢ τὴν Ἀποκάλυψιν;

Οὕτω ὁ ἀσπονδότερος ἐχθρὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ καθι-

σταται ἀπολογητὴς αὐτοῦ· τοσαῦτα δὲ καὶ περὶ τούτου ἤδη μεταβαίνομεν εἰς τὸν Λουκιανόν, ὅστις συγκαταριθμεῖται μετὰ τῶν συγγραφέων κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

(Ἀκολουθεῖ).

HOMO VETUS.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΤΩΝ ΠΟΙΜΕΝΩΝ* ΤΗΣ ΟΘΥΟΣ

Αἱ δὲ συγγενεὶς γυναῖκες τοῦ γαμβροῦ ἀρχίζουσι νὰ κτενίζωσι τὴν νύμφην μὲ τὸ κτένι τοῦ γαμβροῦ, ἄδουσαι οὕτω·

*Ανοιξε, χρυσὸ σεπτοῦκι, κ' ἔβγαλε χρυσὸ κτενάκι,

χρυσὸ, μαλαματένιο.

Κ' ἔφκειασε χρυσὴ νροφούλα, καὶ χρυσὴ, μαλαματένιο.

Κόρη μου, τὸ τί ξεπλέγεσαι;

Μὴ δὰρ ἐγὼ ξεπλέγομαι; μανοῦλά μου μὲ ξεπλέφε.

Κόρη(η) μου τὸ τί ξεπλέγεσαι;

Μὴ δὰρ ἐγὼ ξεπλέγομαι; πατέρα μου μὲ ξεπλέφε!

*) Ἰδε ἀριθ. 47, σελ. 948.

1) Ἐπαναλαμβάνουν τὰ αὐτά· τὰ ἀδελφία μου, οἱ μπαρπάδες μου, ἢ θειάδες μου.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Ἐπ' ἐνθουσιασμῷ ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος ὠθούμενοι ἄνδρες τῶν διαπρεπεστάτων ἐν τῇ εὐγενεῖ τῶν γαλατῶν χώρᾳ ἐσκέψαντο περὶ ἀνιδρύσεως τῶν πάλαι Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων καὶ περὶ προσκλήσεως ὅπως μετὰσχῶσιν αὐτῶν οἱ βουλόμενοι. Ἴνα δὲ καταδειχθῇ ὅτι ἐκ τῆς ἀρχαιότητος τὸν θεσμόν λαμβάνουσι καὶ ὅτι τὰ νεώτερα Ὀλύμπια ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἐκείνῳ ἵπποδρόμῳ τὴν βᾶσιν ἔχουσι, ἐρίενται δὲ τὴν ἀνάθεισιν τῆς τοῦ Ἀγνάπου στοᾶς ἀποφασίζεταί· ἢ τέλεισι τῶν πρώτων ἀγώνων ἐν τῷ ἱερῷ τῆς ἀρχαιότητος Ἄστῳ. Καὶ ἀποστέλλεται εἰς Ἀθήνας ἴδιος ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Παρισίοις κατηρητισθείσης μεγάλης ἐπιτροπῆς, ὅπως διαπραγματευθῇ τὰ κατὰ τὴν διοργάνωσιν τῶν ἀγώνων, ἀλλὰ καὶ ἐν τούτῳ ἀπεδείχθη τὸ ἀσφαλὲς τοῦ ρήματος τοῦ μεγάλου τῆς ἀρχαιότητος ρήτορος· εἶδε δὴ χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων

οὐδὲν ἐστὶ γενέσθαι τῶν δεόντων, διότι ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος περιορίζει τὰς ἀπαιτούμενας δαπάνας πρὸς ἀνάληψιν τοιούτου ἔργου. Συνέβη δηλαδὴ καὶ ἐν τούτῳ ὅτι πρότινον ἐτῶν, ὅτε, εισηγηθείσης τῆς ἐν τῷ Διονυσιακῷ θεάτρῳ διδασκαλίας τῶν Περσῶν τοῦ Αἰσχύλου μετὰ τοῦ μέλους τοῦ ἐλληνιστοῦ καὶ φιλελλήνου πρίγκιπος διαδόχου τῆς Σαξωνίας-Μάϊνιγγεν Βερνάρδου, τὸ τῶν οἰκονομικῶν φάσμα παραστὰν ἐκόλυσε τὴν διδασκαλίαν, καίτοι πολλοὺς ἐπαρουσίαζε λόγους ὁ τότε ἐν Βερολίῳ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος μακαρίτης Ἀλεξάνδρος Ραγκαβῆς ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας ταύτης. Ἡ διδασκαλία τῶν Περσῶν τοῦ Αἰσχύλου, ἢ τῆς Ἀντιγόνης, ἢ ἄλλης τινὸς τῶν τραγωδιῶν τῆς ἀρχαιότητος ὧν τὰ χορικά εἰσι μελοποιημένα ἐπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ χώρου ἐφ' ὃ τὸ πρῶτον ἐδιδάχθησαν καὶ ἐστέφησαν οὐ μόνον ἡμῶν αὐτῶν τὸ σέβας πρὸς τὰ ἀριστουργήματα ἐκεῖνα τῶν ἀρχαίων, ὧν τὸ κλέος οὐποτ' ὀλεῖται ἀποδείκνυσι, ἀλλὰ καὶ θὰ συνεχίνοι τοὺς πρὸ τοῦ βωμοῦ ἐκεῖνων θυμιάμα καίοντας καὶ ἰδίᾳ τὸν προσφιλεῖ γαμβρὸν τοῦ αἰδίου αυτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου τοῦ Β' καὶ καθόλου τὸν πεπολιτισμένον κόσμον. Ἡ Ἀντιγόνη, διδασθεῖσα ἄρτι κατὰ γαλλικὴν μετάφρασιν, ἀφισταμένη ἐν πολλοῖς τοῦ πρωτοτύπου, καὶ κατὰ μέρος τοῦ διαπρεποῦς μουσουροῦ Saint-Seans ἐν τῷ ὑπαριθμῷ καὶ ἀρχαίῳ